

Małgorzata Obrycka

Akademia Pomorska w Słupsku

ORCID: 0000-0001-8202-4185

Ewa Murawska

Akademia Pomorska w Słupsku

ORCID: 0000-0002-1206-1500

Pedagodzy na rynku pracy w świetle badań losów absolwentów

Autorki podjęły temat losów zawodowych absolventek i absolwentów kierunku pedagogika (2018 rok) Akademii Pomorskiej w Słupsku. W swoich rozważaniach rozpoczynają od przytoczenia definicji profesji pedagogicznej oraz uwarunkowań pracy pedagoga. Przedstawiono również problematykę efektów uczenia się, w odniesieniu do trzech wymiarów: wiedzy, umiejętności oraz kompetencji. Wstęp teoretyczny stanowi tło do opisanych badań. W celu znalezienia odpowiedzi na główne pytanie badawcze, mianowicie: „jakie związki ujawniają się pomiędzy zaplanowanymi efektami uczenia się a losami zawodowymi absolventek i absolwentów?” – zastosowano metodę w postaci sondażu ankietowego. Duże znaczenie przypisano także kwestii ekonomicznych losów absolventek i absolwentów. W tym celu zinterpretowano dane Ogólnopolskiego Systemu Monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów Szkół Wyższych.

Słowa kluczowe: pedagogika; absolwent, efekty uczenia się, losy zawodowe, pedagog, profesja, sondaż

Pedagogical Counsellors on the Labour Market in the Light of a Study on the Career of Graduates

The authors discuss the professional career of those who graduated with a degree in pedagogy (2018) from Pomeranian University in Słupsk, Poland. The authors began their deliberations by citing the definition of the pedagogical profession and the conditions of the pedagogical counsellor's work. The issues of learning outcomes are also presented in relation to three dimensions: knowledge, skills and competence. The theoretical introduction is the background to the described study. In order to answer the main study question, namely “what are the relationships between the planned learning outcomes and the professional career of graduates?”, the survey method is

applied. The economic fate of graduates is also given great importance. For this purpose, the data of the National System for Monitoring the Economic Fate of Higher Education Graduates were interpreted.

Keywords: pedagogy; graduate, learning outcomes, professional career, pedagogical counsellor, profession, survey

Wprowadzenie w problematykę badań

We współczesnym społeczeństwie praca stanowi istotny czynnik społecznego i kulturowego „zakorzenienia” człowieka w świecie, a wyłączenie z systemu pracy nierzadko oznacza jednocześnie wykluczenie z innych sfer życia społecznego, zaś długotrwałe bezrobocie bywa determinantą społecznego wykluczenia czy zmarginalizowania. Szczególnie w odniesieniu do młodych ludzi brak pracy oznacza nie tylko trudności związane z usamodzielnieniem się, ale często jest przyczyną obniżania się poczucia własnej wartości, prowadzi do frustracji, apatii, skłania do poszukiwania szans poza granicami własnego kraju, czasami popycha do patologicznych zachowań (zob. Juraś-Krawczyk, 2000). Można więc z przekonaniem sformułować tezę, iż praca jest warunkiem społecznej ekskluzji, ale bywa też istotną przyczyną inkluzji, stanowi, w warunkach współczesnego świata, jeden z ważniejszych czynników konstytuowania się tożsamości człowieka. Jest nierzadko przepustką do określonych kręgów społecznych, miejsc, określa sposób zarabiania na życie, ale też dla przedstawicieli wielu grup zawodowych, w związku z ich etosem, określanym w kategoriach posłannictwa, misji czy powołania – sposób na życie¹.

Transformacja społeczno-kulturowa, uwalniający się rynek pracy, postęp technologiczny, procesy globalizacyjne, w sposób naturalny determinują zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowane kadry. Nieuchronne przekształcanie struktur pracy i zawodów w epoce wiedzy i informacji, przyczynia się, jak to nazwał Jeremy Rifkin, do swoistego „zawodowego trzęsienia ziemi” (2001, s. 13). W takich uwarunkowaniach rośnie poziom ryzyka i różnorodnych zagrożeń, dotyczących poszczególnych jednostek i całych grup społecznych. Zmiany na rynku pracy dotyczą relacji pracowniczych, prestiżu zawodów, ich atrakcyjności dla potencjalnych pracowników, oznaczają też coraz większe zagrożenie marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Wzrasta poziom konkurencyjności na rynku pracy, poczucia braku bezpieczeństwa socjalnego, wielu grup zawodowych doty-

¹ Ciekawą analizę wielowątkowego problemu funkcjonowania rynków pracy w środowisku integracyjnym na terenie Unii Europejskiej przeprowadziła Anna Hildebrand (2013). Zob. także Kozek (1994); Misztal i Butlewski (2012); Schiemann (2016).

czy zjawisko bezrobocia. Jak trafnie skonstatował Zygmunt Bauman: „Podobnie jak wolność wyboru i mobilność, estetyczna wartość pracy stała się potężnym czynnikiem stratyfikującym społeczeństwo konsumpcyjne” (2006, s. 72). Wynika z tego, iż w uwarunkowaniach współczesnych czasów praca nie podlega już wyłącznie kryteriom etyki pracy, ale „ocenom estetyki konsumpcji” (Bauman, 2006, s. 72).

Praca zarobkowa, uprawiany zawód stają się więc ważną dziedziną obecności człowieka w świecie, a jej znaczenia nie sposób zredukować do aspektów ekonomicznych, bowiem oprócz zapewnienia określonego poziomu życia, zaspokajania potrzeb życiowych, praca daje człowiekowi szansę realizacji ambicji i aspiracji, poczucie społecznej użyteczności, motywację do doskonalenia się, sytuuje w określonym miejscu struktury społecznej². Wydaje się również, iż zmianom uległy kryteria zawodowego sukcesu. Wiele wchodzących na rynek pracy osób za pierwszy (nierazko najistotniejszy) sukces uznaje sam fakt utrzymania się na rynku pracy i pokonania trudności związanych z nowymi wymaganiami społecznymi. „Sukces stał się więc – pisze Magdalena Piorunek – w podstawowym swoim wymiarze po prostu zaprzeczeniem porażki zawodowej (utruty pracy, degradacji społecznej, zepchnięcia do enklaw biedy i marazmu społecznego)” (2009, s. 200).

Niewątpliwie więc dynamika naszych czasów, naznaczonych takimi problemami, jak: zanik bezpieczeństwa ontologicznego, doświadczanie permanentnego ryzyka w wymiarze podmiotowym, ale też doświadczeń całych grup społecznych, nieadekwatności naszych możliwości do tempa dzisiejszego przyspieszenia zmian, implikuje zmiany w sferze pracy pedagogów³.

Zawód pedagoga uznaje się dziś za profesję społeczną. Praca tego typu realizowana jest w co najmniej trzech obszarach struktury społecznej. Po pierwsze dotyczy osób zagrożonych wyłączeniem. Ponadto dotyczy osób wyłączanych, jak również osób już wyłączonych (wykluczonych) z życia społecznego (por. Śliwerski, 2015, s. 88). Mając na uwadze dzisiejszą rzeczywistość, należy uznać, że efekty uczenia się muszą uwzględniać takie kategorie jak inkluzja, wychowanie, inkulturacja czy animacja. Zawód pedagoga jest trudnym wyzwaniem, gdyż obejmuje działania, które oscylują wokół potrzeb pojedynczych osób, jak również rodzin, a także małych i dużych grup społecznych. Są to więc różnie ustrukturalizowane środowiska wychowawcze. Nie można ponadto zapominać i o tym, że pedagog

² Zdaniem Włodzimierza Pawluczuka: „Człowiek pracuje, by kupić kawałek chleba, ale ważne jest nie tylko to, ważne jest jaki to jest chleb, jak jest kupiony, jak i z kim jest zjedzony. To należy do kultury, a nie do biologii” (1990, s. 23).

³ Przyjmujemy tu takie rozumienie pojęcia *pedagog*, które obejmuje nauczycieli wszystkich szczebli systemu edukacji, opiekunów, wychowawców, pracowników placówek penitencjarnych i resocjalizacyjnych, pomocy społecznej (zgodnie z zależnością logiczną tych pojęć – każdy nauczyciel jest pedagogiem, nie każdy pedagog jest nauczycielem).

powinien posiadać umiejętność nawiązania współpracy z instytucjami oświatowymi oraz ośrodkami wspomagającymi rozwój jednostek.

Zgodnie z fachową literaturą profesja społeczna obejmuje bardzo różne kategorie stanowisk pracy, a także zawodów, mianowicie:

(1) zawody ukierunkowane na opiekę i pomoc, na przykład asystentów służb społecznych, kuratorów sądowych, doradców rodzinnych, pomoce i opiekunki rodzinne; (2) zawody ukierunkowane na wychowanie i edukację, na przykład wychowawców specjalistycznych, pracujących z dziećmi przejawiającymi deficyty fizyczne i psychiczne oraz zaburzenia w zachowaniu, nauczycieli-wychowawców podejmujących obowiązki pracy indywidualnej z dziećmi niepełnymi, nauczycieli zawodu pracujących z dziećmi niepełnosprawnymi, wychowawców małych dzieci, pomoce medyczno-psychologiczne kwalifikowane w pracy opiekuńczej nad dziećmi niepełnosprawnymi; (3) zawody ukierunkowane na animację społeczno-kulturalną w środowisku, np. animatorów, wychowawców ulicy (Marynowicz-Hetka, 1998, s. 45).

Pedagog musi więc poradzić sobie w jakże skomplikowanych, wielowymiarowych, złożonych i często zmiennych sytuacjach zawodowych. Otto Speck, tak zdiagnozował zaistniałą dziś sytuację:

Tam gdzie dawniej panował porządek, dziś napotykamy nieporządek i chaos. [...] obecną sytuację wychowawczą charakteryzuje nieznane wcześniej częstsze występowanie zaburzeń zachowania, a co za tym idzie trudności wychowawczych. [...] To, co przed około czterdziestu laty uchodziło za rzadki przypadek zachowania niezgodnego z normą, dziś stało się codziennością (2005, s. 15).

Ten rys współczesnego świata nie tylko wzmacnia rangę roli pedagoga, ale też tworzy nowy kontekst jego zawodowego funkcjonowania. Nie ulega wątpliwości, że rola ta, wielowymiarowa i złożona, wymaga swoistej redefinicji, poszukiwania wzorców pedagogicznego profesjonalizmu, na miarę potrzeb dzisiejszego, edukacyjnego rynku pracy. Harmonijne połączenie wiedzy teoretycznej z praktyką jest w tym wypadku właściwym, wręcz koniecznym, punktem odniesienia. Pedagog musi być profesjonalistą, co przejawiać powinno się w takich cechach osobowości jak otwartość i krytyczność, umiejętne oscylowanie między normatywnymi wymaganiami roli a autonomią zawodową, między aktywnością autoteliczną (gdy samo wykonywanie pracy jest nagrodą) a egzoteliczną (czyli działaniami narzuconymi z zewnątrz, przez innych) (por. Csíkszentmihályi, 2005, s. 126).

Mając powyższe na uwadze, skupiliśmy rozpoznanie badawcze wokół problematyki monitoringu losów absolwentów i absolwentek pedagogiki – Akade-

mii Pomorskiej w Słupsku, rocznika 2019. Monitoring losów przeprowadzono zgodnie z procedurą:

1) przyjętą uchwałą Senatu AP w Słupsku nr R. 000.518 z dnia 24 stycznia 2018 roku w sprawie Wprowadzenia Procedury Badań Losów Zawodowych Absolwentów;

2) przepisów zawartych w Ustawie o Szkolnictwie Wyższym z dnia 27 września 2018 (Dz.U. 2018 poz. 1668) w zakresie dostosowania programu kształcenia do potrzeb rynku pracy.

W niniejszym artykule analizy badawcze poszerzone zostały także o problematykę efektów uczenia się. Sensowne i kompatybilne określenie ich w projektach edukacyjnych jest kluczowym etapem przygotowania obszarów uczenia się związanych z wiedzą, umiejętnościami oraz kompetencjami społecznymi. Jak czytamy w fachowej literaturze przedmiotu, efekty uczenia obejmują „[...] poznanie, zwłaszcza podmiotowe, a więc związane z uczniem jako podmiotem poznania i w ogóle z człowiekiem, jego czynami i twórczością, urządzeniami społecznymi i całą kulturą” (Okoń, 2003, s. 204). Duże znaczenie przypisano ponadto kwestii ekonomicznych losów absolwentek i absolwentów. W tym celu poddano interpretacji dane Ogólnopolskiego Systemu Monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów Szkół Wyższych.

Najważniejsze wątki metodologiczne

Dane zostały zebrane przy użyciu metody sondażu ankietowego⁴. Zastosowano technikę w postaci – ankietowania, natomiast za narzędzie posłużył kwestionariusz ankiety, skierowany do absolwentek oraz absolwentów kierunku pedagogika (studia pierwszego stopnia)⁵. Kwestionariusz dostępny był w wersji online i wysłany został na adres mailowy podany przez absolwentów/absolwentki podczas rozliczania *Karty obiegowej studenta odchodzącego z uczelni*. Kwestionariusz ankiety liczył 17 pytań z kafeterią: półotwartą, koniunktywną oraz dysjunktywną. Ankietę przesłano do wszystkich absolwentów SPS⁶ kierunku Pedagogika. Udział w badaniach był dobrowolny. Na ankietę odpowiedziało łącznie 20 absolwentek/absolwentów (z grupy docelowej $N = 87$), co stanowi 22,99% grupy respondentów/respondentek. Z tej grupy odpowiedzi udzieliło 60% (12 osób) ab-

⁴ Metoda ta określana jest zamiennie jako sondaż, sondaż diagnostyczny oraz sondaż na grupie reprezentatywnej.

⁵ Zob. Apanowicz (2003); Juszczyk (2005); Kaplan (2004); Krüger i Pfaff (2006, s. 1–48) Sobczyk (1998); Wątroba (2019); Zimny (2000).

⁶ Studiów pierwszego stopnia (tzw. licencjackich).

solwentów/absolwentek studiów niestacjonarnych oraz 40% (8 osób) – studiów stacjonarnych.

Przedmiotem badań uczyniono więc losy zawodowe absolwentów i absolwentek pedagogiki (zob. Nowak, 2012, s. 30; Palka, 2010, s. 158). Główny problem badawczy sformułowano natomiast w postaci następującego pytania: jakie związki ujawniają się pomiędzy zaplanowanymi efektami uczenia się a losami zawodowymi absolwentek i absolwentów? (zob. Rubacha, 2016, s. 104). Z kolei obszary pytań zadanych w kwestionariuszu dotyczyły informacji na temat:

1) obecnej sytuacji zawodowej – momentu podjęcia pracy; formy podpisanych umów o pracę; zgodności wykonywanych zadań z oczekiwaniami i kierunkiem ukończonych studiów;

2) przebiegu kariery zawodowej – konieczności doksztalcania; profilu instytucji/firmy, w której absolwent/absolwentka jest zatrudniony/a; wysokości wynagrodzenia; perspektyw dalszego rozwoju zawodowego; oceny kształcenia na Akademii Pomorskiej w Słupsku.

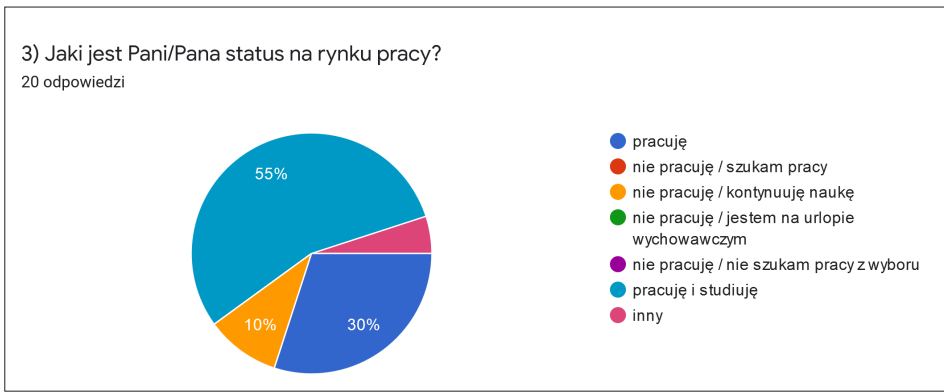
Głównym celem przeprowadzonych badań była ocena efektów uczenia się w Akademii Pomorskiej w Słupsku z perspektywy studentów/studentek (zob. Sztumski, 2015, s. 22). W opracowaniu zawarte są także informacje dotyczące tego, ilu z absolwentów znajduje pracę po ukończeniu studiów, na ile jest ona zgodna z ich oczekiwaniami i przede wszystkim z kierunkiem studiów. Zwrócono więc uwagę na rozpoznanie oraz wskazanie atrybutów strukturalnych i funkcjonalnych omawianych zjawisk, ich dynamiki, a także znaczeń (por. Pilch i Bauman, 2001, s. 79–82).

Przedłożony monitoring losów absolwenta uznano za istotny element procesu doskonalenia istniejących programów kształcenia. W oparciu o uzyskane w ramach prowadzonych badań odpowiedzi przeprowadzono analizę poszczególnych aspektów związanych zarówno z kompetencjami zawodowymi absolwentów/absolwentek, jak i ich statusem na rynku pracy.

Poniżej zaprezentujemy wyniki i interpretacje związane z danymi statystycznymi uzyskanymi podczas badania. Zgodnie z zasadami statystyki opisowej dokonamy ogólnego podsumowania zbioru danych, wyciągniemy podstawowe wnioski i uogólnienia na temat zbioru. W tym celu zaprezentujemy opisy tabelaryczne, jak również graficzne prezentacje wyników oraz wyznaczmy miary rozkładu.

Wyniki i interpretacje

Podstawowym aspektem odpowiadającym założeniom ekonomiki kształcenia, czyli dostosowania struktury procesu kształcenia do potrzeb rynku pracy, jest fakt znalezienia przez absolwenta zatrudnienia zgodnego z jego kwalifikacjami. Natomiast w przypadku braku zatrudnienia – określenie przyczyn, dla których absolwent pozostaje bezrobotny. Zagadnienia te w sposób ogólny ukazuje wykres 1.

Wykres 1. Status na rynku pracy.

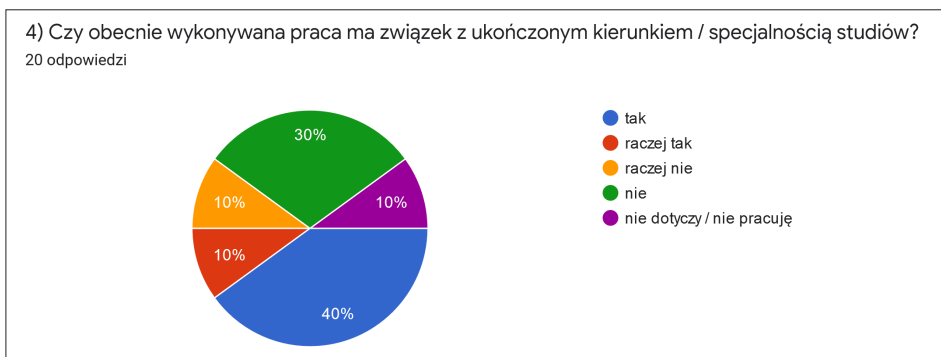
Źródło: Losy absolwentów Akademii Pomorskiej w Słupsku. Raport z monitoringu za rok 2019.

Uzyskane dane wskazują, że wśród absolwentów/absolwentek biorących udział w badaniu (kierunku pedagogika rocznika 2019) dotychczas pracę znalazło około 85% z nich. Spośród badanych osób 10% podkreśla, że kontynuuje naukę – jednocześnie wykazując brak konieczności podejmowania w tym czasie pracy zarobkowej. Określone przyczyny bezrobocia wiążą się głównie z ujawnieniem braku potrzeby zatrudnienia oraz wskazują na inne nieokreślone przyczyny pozostawania bez pracy.

Kolejne zadane absolwentom pytanie pozwoliło określić związek obecnie wykonywanej pracy z kierunkiem ukończonych studiów (wykres 2).

W świetle uzyskanych wyników można zauważyć, że znaczna część absolwentów/ absolwentek (co drugi badany) wykonuje pracę zgodną z posiadanym wykształceniem, mimo faktu, iż są to studia pierwszego stopnia i absolventki oraz absolwenci są zobowiązani poszerzać swoją wiedzę, umiejętności oraz kompetencje (na studiach magisterskich tzw. drugiego stopnia), aby w przyszłości pozyskać jeszcze większe szanse na atrakcyjną i stabilną pracę. W przypadku 40% ankietowanych ich praca (odpowiedzi – nie i raczej nie) nie jest związana z kie-

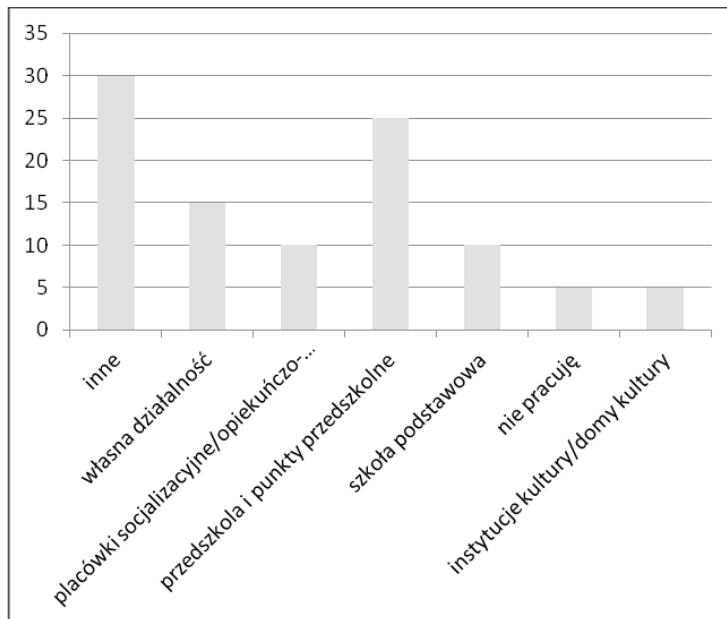
runkiem ukończonych studiów, przy czym badanie nie pozwoliło na określenie przyczyn takiego stanu rzeczy.

Wykres 2. Związek pomiędzy wykonywaną pracą a ukończonym kierunkiem studiów.

Źródło: Losy absolwentów Akademii Pomorskiej w Słupsku. Raport z monitoringu za rok 2019.

Wykres 3 dookreśla zaś miejsca zatrudnienia wskazane przez respondentki/respondentów.

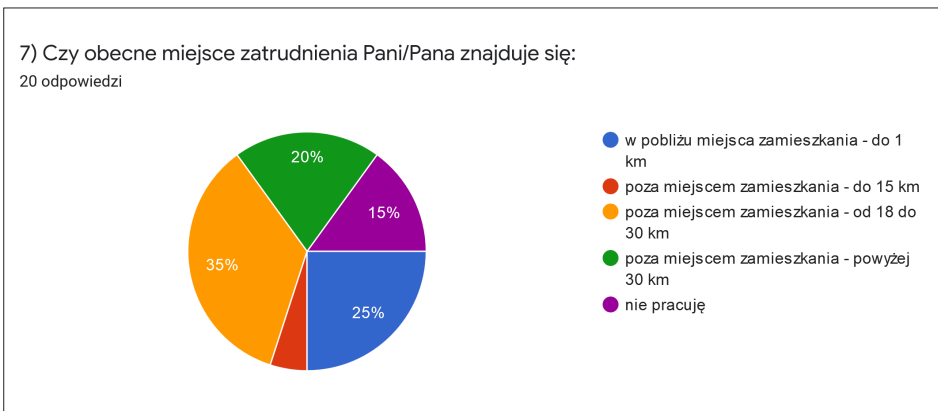

Wykres 3. Miejsca zatrudnienia.

Źródło: Losy absolwentów Akademii Pomorskiej w Słupsku. Raport z monitoringu za rok 2019.

Absolwenci i absolwentki Akademii Pomorskiej w Słupsku wykazują się dużą zdolnością dostosowania się do potrzeb rynku pracy. Badania wskazują, że osoby, które udzieliły odpowiedzi w ankiecie, pracują w przedszkolach, punktach przedszkolnych, placówkach socjalizacyjno-wychowawczych, jak również prowadzą własną działalność gospodarczą bądź pracują w innym zawodzie. W objętej badaniem grupie 15% respondentów/respondentek zadeklarowało/a, iż nie pracuje, z czego 2/3 (10% ogółu badanych) nie podjęło pracy ze względu na fakt kontynuowania nauki. Także analiza rozkładu odpowiedzi na pytanie o status absolwenta na rynku pracy wskazuje, iż absolwenci nie napotykają na trudności/problemy ze znalezieniem pracy po ukończeniu studiów I stopnia na kierunku pedagogika.

Ponadto w przeprowadzonym badaniu podjęto próbę określenia odległości pomiędzy miejscem zamieszkania absolwentów/absolwentek a ich miejscem zatrudnienia (wykres 4).

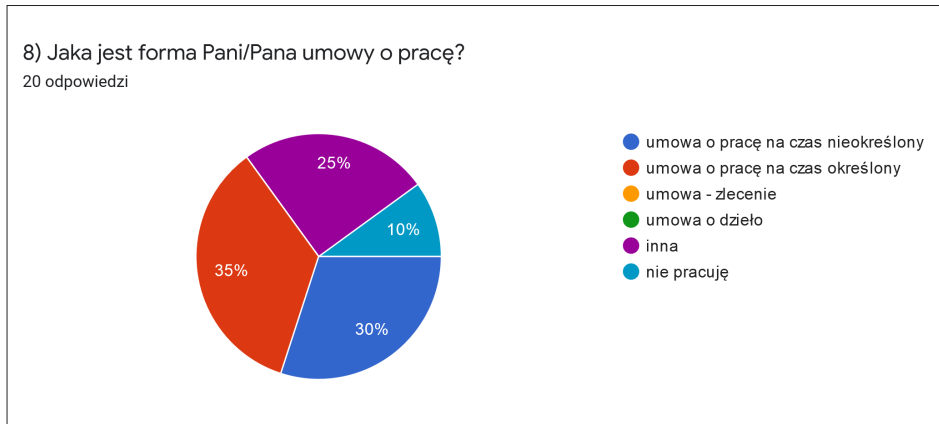

Wykres 4. Odległość zatrudnienia.

Źródło: Losy absolwentów Akademii Pomorskiej w Słupsku. Raport z monitoringu za rok 2019.

Powyższe dane wskazują, że większość absolwentek/absolwentów znalazło/a zatrudnienie poza miejscem zamieszkania. Oznacza to, że uzyskane na studiach kompetencje wpływają na przyjmowanie postawy otwartej i proaktywnej w kontekście poszukiwania pracy, co przekłada się m.in. na większą mobilność absolwentów na rynku pracy.

Badaniu poddano także formę zatrudnienia absolwentek/absolwentów, pytając ich o rodzaj podpisanej umowy o pracę (wykres 5).

Wykres 5. Forma umowy o pracę.

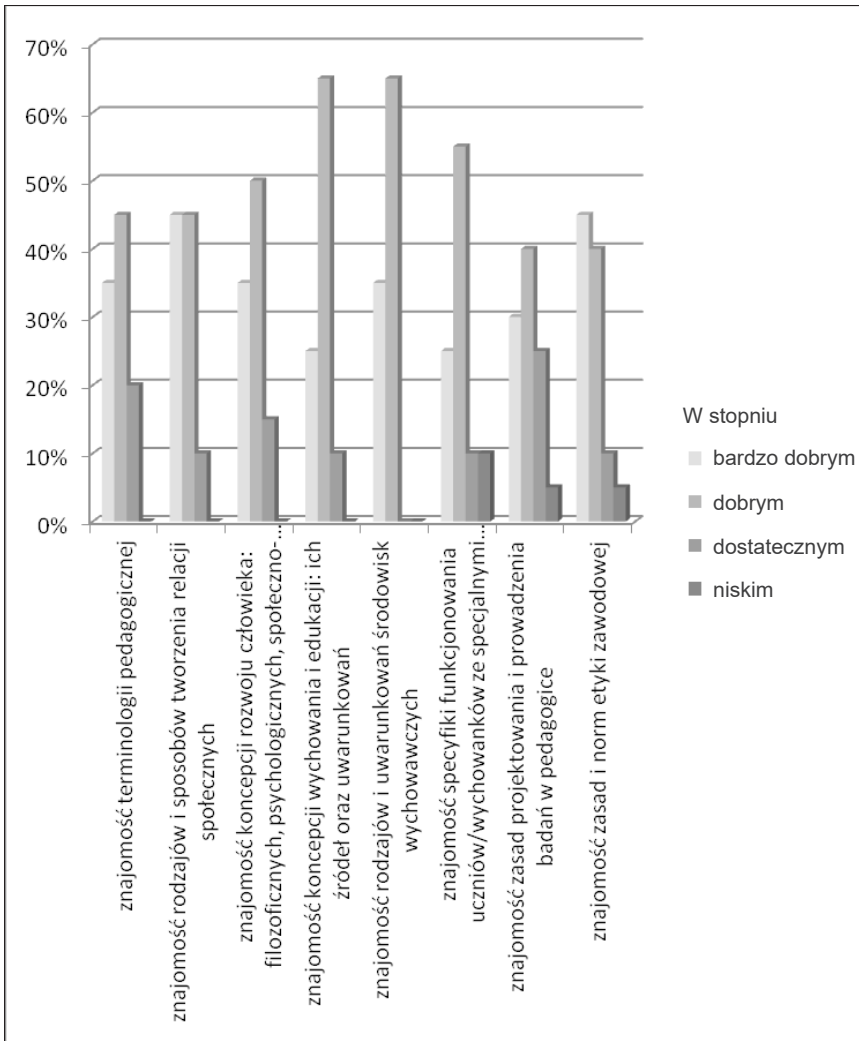
Źródło: Losy absolwentów Akademii Pomorskiej w Słupsku. Raport z monitoringu za rok 2019.

Z tego parametru wynika, że duża część absolwentek/absolwentów podjęła pracę na podstawie umowy o pracę (na czas nieokreślony oraz określony) – 65%. Dane te wskazują, że po ukończeniu studiów z zakresu pedagogiki rynek pracy umożliwia pozyskanie stabilnego zatrudnienia.

Ocena efektów uczenia się

Wyniki badania obejmują problematykę oceny efektów uczenia się w obszarze wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. W odniesieniu do pierwszego zagadnienia (wiedza) ujawniła się tendencja, która pozwala przyjąć, iż absolwenci i absolwentki wysoko oceniają przydatność uzyskanych efektów uczenia się w zakresie wiedzy (wykres 6).

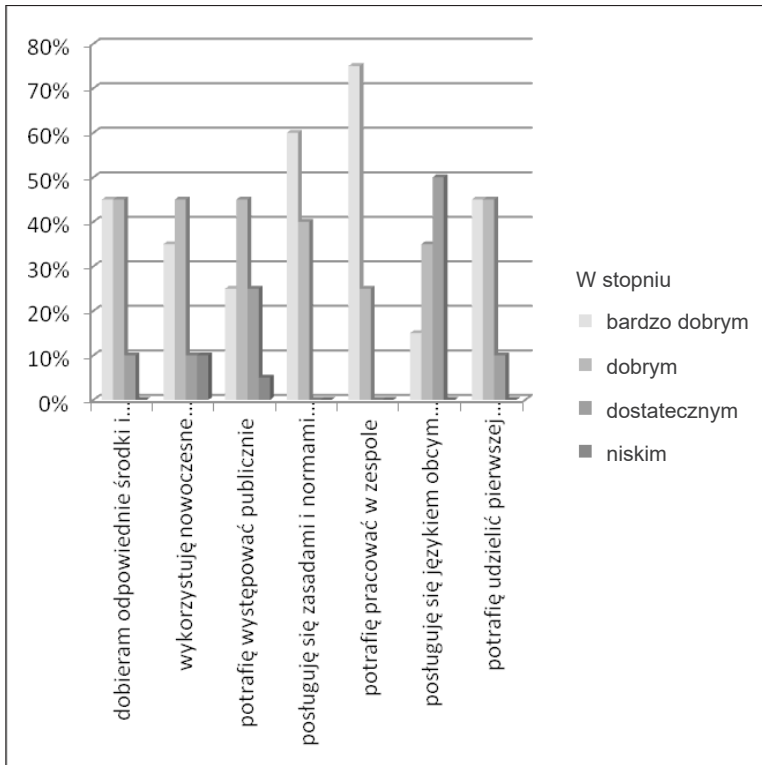
Znacząca liczba osób zadeklarowała dużą przydatność zdobytej wiedzy w wykonywanym zawodzie, ze szczególnym uwzględnieniem zasad i norm etyki zawodowej. Wysoko oceniona została także wiedza z zakresu rodzajów oraz zasad tworzenia relacji społecznych. Ponadto duże znaczenie dla absolwentów/absolwentek ma znajomość koncepcji wychowania i edukacji oraz wiedza na temat uwarunkowań funkcjonowania środowisk wychowawczych.

Wykres 6. Wiedza.

Źródło: Losy absolwentów Akademii Pomorskiej w Słupsku. Raport z monitoringu za rok 2019.

W ramach prowadzonego badania uzyskano również odpowiedzi dotyczące efektów uczenia się w zakresie umiejętności nabytych w trakcie studiów i możliwości ich bezpośredniego zastosowania w pracy zawodowej (wykres 7).

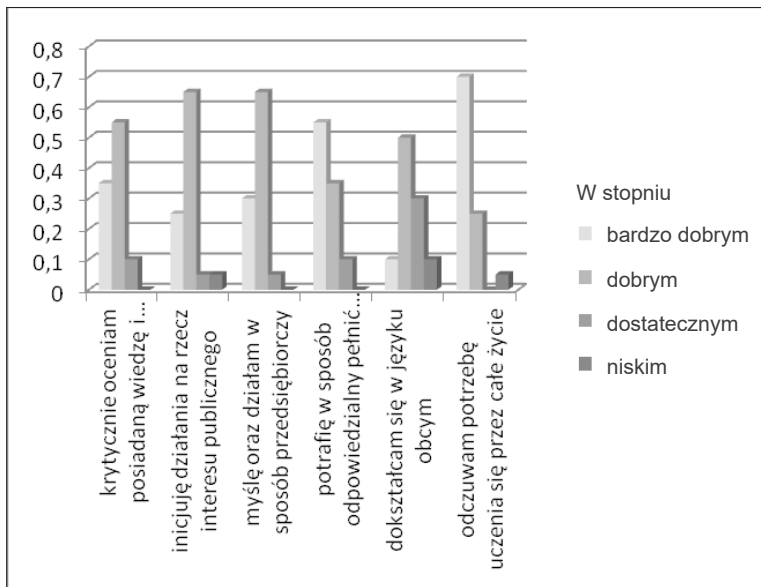
Wykres 7. Umiejętności.

Źródło: Losy absolwentów Akademii Pomorskiej w Słupsku. Raport z monitoringu za rok 2019.

Respondentki/respondenci wysoko ocenili takie kompetencje, jak: umiejętność pracy w zespole; umiejętność posługiwania się zasadami i normami etycznymi w działalności edukacyjnej; umiejętność posługiwania się nowoczesną technologią. Absolwenci i absolwentki czują się pewnie przy wyborze metod oraz środków pracy, jak również potrafią udzielić pierwszej pomocy medycznej.

Indywidualnej ocenie poddano też efekty uczenia się w zakresie nabytych kompetencji społecznych niezbędnych w pracy pedagogicznej (wykres 8).

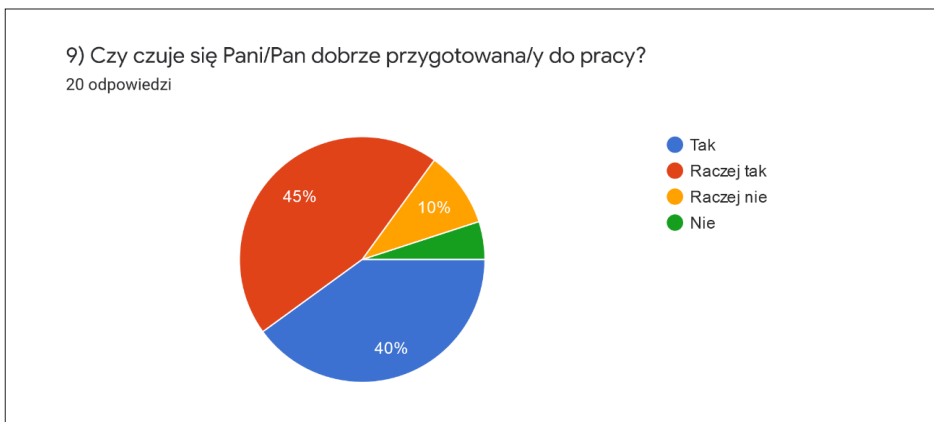
W tym przypadku respondentki/respondenci wysoko ocenili rozbudzenie potrzeby kształcenia ustawicznego. Absolwenci i absolwentki mają również dużą świadomość odpowiedzialności, która charakteryzuje pracę pedagoga.

Wykres 8. Kompetencje społeczne.

Źródło: Losy absolwentów Akademii Pomorskiej w Słupsku. Raport z monitoringu za rok 2019.

Kolejnym zagadnieniem poddanym analizie była kwestia oceny przygotowania do pracy w zawodzie. Uzyskane wyniki obrazuje wykres 9.

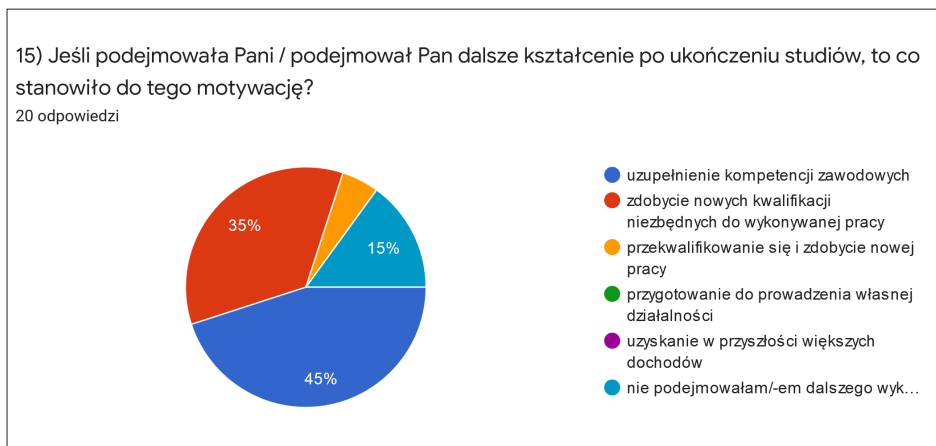
Wykres 9. Przygotowanie do pracy.

Źródło: Losy absolwentów Akademii Pomorskiej w Słupsku. Raport z monitoringu za rok 2019.

Uzyskano w tym przypadku bardzo satysfakcjonujący wynik wśród badanych osób, a mianowicie 85% respondentów/respondentek potwierdziło dobre przygotowanie do pracy w wykonywanym zawodzie, po ukończeniu studiów na kierunku pedagogika.

W ankiecie poproszono także o wskazanie kryterium uważanego przez absolwentki/absolwentów za decydujące w poszukiwaniu pracy. Za najbardziej adekwatne uznano następujące kategorie: chęć pracy z dziećmi i młodzieżą, stabilność zatrudnienia oraz silne strony osobowości. Natomiast za najmniej adekwatne uznano pracę z uczniami/wychowankami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

W przeprowadzonych badaniach rozpoznano również temat dotyczący motywacji do podjęcia pracy i poczucia większej stabilizacji zawodowej, która mogłaby towarzyszyć (bądź już towarzyszyła) podjęciu decyzji o dalszym kształceniu. Większość osób jako powód kontynuowania procesu kształcenia podała chęć uzupełnienia kompetencji zawodowych, a także chęć zdobycia nowych kwalifikacji niezbędnych w wykonywanej pracy (wykres 10).

Wykres 10. Motywacje zawodowe.

Źródło: Losy absolwentów Akademii Pomorskiej w Słupsku. Raport z monitoringu za rok 2019.

Absolwenci/absolwentki poproszeni zostali także o podanie średniej oceny uzyskanej podczas studiów. W tym obszarze większość osób badanych (61,9%) wskazała średnią w wysokości: 4,6 – 5,0. Aktualny poziom wynagrodzenia został z kolei oceniony jako zadowalający oraz adekwatny do wykonywanej pracy przez 79,4% respondentów/respondentek.

Wnioski z analizy wyników monitoringu karier zawodowych absolwentów

Na podstawie ostatniego raportu (2017 rok), zamieszczonego na stronie internetowej – <http://www.ela.nauka.gov.pl>, dotyczącego losów absolwentek/absolwentów studiów pierwszego stopnia w dziedzinie nauk społecznych Akademii Pomorskiej w Słupsku ($N = 225$) – rozkład danych dotyczących ekonomicznych aspektów ich dalszego funkcjonowania przedstawia poniższa analiza.

Absolwentki/absolwenci studiów pierwszego stopnia, którzy podjęli pracę, otrzymywali wynagrodzenie średniej wysokości 2244 złotych brutto, co stanowiło 64% średnich zarobków uzyskiwanych w gminach, w których zamieszkują. W przypadku osób, które posiadały doświadczenie zawodowe, wysokość dochodów wzrastała do 2641 złotych brutto, co stanowiło 67% średnich zarobków uzyskiwanych w gminach, w których zamieszkują. Natomiast w przypadku osób bez wcześniejszego doświadczenia zawodowego dochody miesięczne wynosiły 1790 złotych brutto, co stanowiło 46% średnich zarobków uzyskiwanych w gminach, w których zamieszkują.

Ponadto strona internetowa – Ogólnopolskiego Systemu Monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów Szkół Wyższych – podaje dane dotyczące procentowego rozkładu ilości czasu, poświęconego przez absolwentów/absolwentki dziedziny nauk społecznych Akademii Pomorskiej w Słupsku na konkretne czynności, mianowicie: praca – 37,5%; dalsze studia – 39,1%; opieka nad dzieckiem – 2,4%; bezrobocie – 4,7%; inny sposób – 36,7%. Wśród absolwentek/absolwentów wykazujących, iż spędzają czas na pracy i dalszych studiach, uszczegółowiono kilka form zatrudnienia, mianowicie: praca etatowa – 31,6%; praca nieetatowa – 7,6%; samozatrudnienie – 0,6%; studia łączone z zatrudnieniem (wśród absolwentek/absolwentów pracujących i dalej studiujących) – 18,2%. Dodatkowo na powyższej stronie wskazano, że 49% absolwentek/absolwentów kontynuowało naukę po uzyskaniu dyplomu.

Ku wnioskowi ogólnym

Absolwentki i absolwenci kierunku pedagogika nie mają problemów ze znalezieniem pracy, co dobrze rokuje w kontekście dalszego rozwoju ich kariery zawodowej. Wśród pracujących absolwentów większość wykonuje pracę zgodną z wykształceniem/kwalifikacjami, co pośrednio wskazuje na ich dobre przygotowanie do zawodu i świadczy o zapotrzebowaniu rynku pracy na pracowników ze specjalizacją nauczycielską i pedagogiczną. Blisko 2/3 badanych absolwentów i absolwentek pracuje na podstawie umowy o pracę (na czas określony i nieokre-

ślony), która to forma jest zdecydowanie preferowana przez pracowników na rynku pracy, daje im bowiem poczucie stabilizacji oraz bezpieczeństwa, również ekonomicznego. Na poziom bezpieczeństwa wpływa także wysokość wynagrodzenia, które przez większość ankietowanych zostało uznane za zadowalające i adekwatne do wykonywanej pracy.

Prezentowane powyżej informacje przeanalizowane zostały z punktu widzenia ewentualnych zmian, jakie można lub należy wprowadzić, aby doskonalić jakość kształcenia i zwiększyć poziom dopasowania oferty dydaktycznej do potrzeb rynku pracy. Uwzględniając dane pozyskane w ramach badania losów absolwentek i absolwentów, kierownictwo Instytut Pedagogiki Akademii Pomorskiej w Słupsku dokonało kilku istotnych zmian w programach nauczania. Po pierwsze, w październiku 2019 roku powołano Instytutową Komisję ds. Jakości Kształcenia. Spotkania w ramach tego organu przyniosły konkretne rozwiązania w postaci wprowadzenia: zajęć o charakterze projektowym, jak również praktyk śródrocznych; zwiększenia zakresu godzin niektórych przedmiotów metodycznych oraz ilości godzin praktyk studenckich; pozyskiwania dodatkowych kwalifikacji przez studentów/studentki – jeszcze w trakcie cyklu kształcenia. Zwrócono także szczególną uwagę na dostosowanie nowo przyjętych efektów uczenia się z zakresu wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych do oczekiwań sygnalizowanych przez potencjalnych pracodawców. Opracowano również nowy regulamin praktyk uwzględniający nowe zasady ich odbywania. Ponadto zajęcia w obszarze nauczania języków obcych powierzono specjalistom z neofilologii, którzy zastąpili lektorów reprezentujących studium języków obcych. Zdecydowano także o wprowadzeniu do programu nauczania dodatkowych wykładów monograficznych prowadzonych w językach obcych.

Poszukiwaniu optymalnych rozwiązań, służących podnoszeniu jakości kształcenia i atrakcyjności ofert absolwentów kierunku pedagogika na rynku pracy, służy rozwijana współpraca Instytutu Pedagogiki z interesariuszami zewnętrznymi, czyli potencjalnymi pracodawcami z miasta Słupska i okolic. Propozycje i sugestie przedstawicieli placówek edukacyjnych pozwalają na doskonalenie procesu kształcenia pedagogicznego, uwzględnianie w programach kształcenia tych aspektów zawodowego przygotowania kadry, na które zwracają uwagę dyrektorzy placówek oświatowo-wychowawczych i opiekuńczych w procesie rekrutacji pracowników.

Zakres badań i ich lokalny charakter nie daje wprawdzie podstaw do generalizowania z nich płynących wniosków, niemniej rzucają one pewne światło na problem funkcjonowania zawodowego absolwentów/absolwentek kierunku pedagogika i są ważnym wskaźnikiem efektywności kształcenia pedagogicznego, a także stanowią asumpt do doskonalenia i optymalizowania oferty kształcenia pedagogicznego w kontekście potrzeb rynku pracy.

Bibliografia

- Apanowicz J. (2003). *Metodologia nauk*. Toruń: Dom Organizatora TNOiK.
- Bauman Z. (2006). *Praca, konsumpcjonizm i nowi ubodzy*. Przeł. S. Obirek. Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Csíkszentmihályi M. (2005). *Przeptyw. Psychologia optymalnego doświadczenia*. Przeł. M. Wajda-Kacmajor. Taszów: Moderator.
- Hildebrandt A. (2013). *Koniec z pracą?*. Warszawa: Difin.
- Juraś-Krawczyk B. (2000). *Edukacyjny i społeczny wymiar bezrobocia (na przykładzie dużego miasta)*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Juszczyk S. (2005). *Badania ilościowe w naukach społecznych: szkice metodologiczne*. Katowice: Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania im. gen. Jerzego Ziętka.
- Kaplan D. (red.) (2004). *The SAGE handbook of quantitative methodology for the social sciences*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Kozek W. (1994). *Praca w warunkach zmian rynkowych: wybrane zagadnienia*. Warszawa: First Business College Prywatne Policealne Studium Handlowe.
- Krüger H.H., Pfaff N. (2006). *Metody badań pedagogicznych*. W: B. Śliwerski (red.), *Pedagogika: pedagogika wobec edukacji, polityki oświatowej i badań naukowych* (s. 1–48), t. 2. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Marynowicz-Hetka E (1988). Akademijskie studia pedagogiczne (nienauczycielskie) w reformującej się szkole wyższej – problemy do dyskusji. *Kwartalnik Pedagogiczny*, (3–4), s. 43–52.
- Misztal A., Butlewski M. (2012). *Life improvement at work*. Poznań: Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej.
- Nowak S. (2012). *Metodologia badań społecznych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Okoń W. (2003). *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Palka S. (2010). *Podstawy metodologii badań w pedagogice*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Pawluczuk W. (1990). *Wiara a życie codzienne*. Kraków: Wydawnictwo Miniatura.
- Pilch T., Bauman T. (2001). *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Piorunek M. (2009). *Bieg życia zawodowego człowieka. Kontekst transformacji kulturowych*. Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.
- Rubacha K. (2016). *Metodologia badań nad edukacją*. Warszawa: Editions Spółkonia Spółka z o.o.
- Rifkin J. (2001). *Koniec pracy. Schyłek siły roboczej ma świecie i początek ery postronkowej*. Przeł. E. Kania. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie.

- Schiemann J.W. (1998). *Does torture work?*. Oxford – New York: Oxford University Press.
- Sobczyk M. (1998). *Statystyka. Podstawy teoretyczne: przykłady, zadania*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Speck O. (2005). *Być nauczycielem. Trudności wychowawcze w czasie zmian społeczno-kulturowych*. Przeł. E. Ciślik. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Sztumski J. (2015). *Wstęp do metod i technik badań społecznych*. Katowice: Wydawnictwo Śląsk.
- Śliwerski B. (2015). *Wprowadzenie do pedagogiki*. W: B. Śliwerski (red.), *Pedagogika: podstawy nauk o wychowaniu*, t. 1. (s. 7–113). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Wątroba J. (red.) (2019). *Zastosowanie statystyki i data mining w badaniach naukowych*. Kraków: StatSoft Polska.
- Zimny Z.M. (2000). *Metodologia badań społecznych: wprowadzenie*. Częstochowa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej.